

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL NACIONALINĖS ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2007 m. rugpjūčio 8 d. Nr. 804
Vilnius

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1020 (Žin., 2006, Nr. [112-4273](#)), 509 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Nacionalinę žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programą (pridedama).
2. Nustatyti, kad Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa vykdoma iš šią programą vykdančioms institucijoms numatytų bendrųjų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gautų lėšų.
3. Nustatyti, kad Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžios valstybės institucijos ir įstaigos, atlikdamos prekių, paslaugų ir darbų viešuosius pirkimus, taiko aplinkosaugos kriterijus ne mažiau kaip 10 procentų visų viešųjų pirkimų 2008 metais, ne mažiau kaip 15 procentų – 2009 metais, ne mažiau kaip 20 procentų – 2010 metais ir ne mažiau kaip 25 procentams – 2011 metais, išskyrus tuos atvejus, kai rinkoje nėra prekių, neteikiamos paslaugos ar neatliekami darbai, atitinkantys žalesiems pirkimams nustatytus aplinkosaugos kriterijus.
4. Rekomenduoti perkančiosioms organizacijoms, nenurodytoms šio nutarimo 3 punkte, atliekant viešuosius pirkimus atsižvelgti į šio nutarimo nuostatas.
5. Pavesti Aplinkos ministerijai koordinuoti nurodytosios programos įgyvendinimą.

MINISTRAS PIRMININKAS

GEDIMINAS KIRKILAS

APLINKOS MINISTRAS

ARŪNAS KUNDROTAS

NACIONALINĖ ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinėje žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programoje (toliau vadinama – ši Programa) apibrėžta žaliojo pirkimo sąvoka, nustatytas šios Programos tikslas, uždaviniai, siejami rezultatai, vertinimo kriterijai, stebėseną, numatytos šios Programos įgyvendinimo priemonės. Ši Programa apima 2007–2011 metus.

2. Žaliasis pirkimas – toks viešasis pirkimas, kai perkančioji organizacija įtraukia vieną ar kelis aplinkosaugos kriterijus į viešojo pirkimo sąlygas, pasirinkdama prekes, paslaugas ir darbus (toliau vadinama – produktas) ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai vienoje, kelyje ar visose produkto būvio fazėse, taip skatindama kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų.

3. Sėkmingai atlikus žaliąjį pirkimą, įsigijamas produktas, kuris, palyginti su kitu tą pačią funkciją atliekančiu produktu, pasižymi tuo, kad:

3.1. jam gaminti, paslaugai teikti ar darbams atlikti sunaudojama mažiau gamtinių išteklių ir mažiau teršiama aplinka;

3.2. jam gaminti ir naudoti, paslaugai teikti ar darbams atlikti suvartojama mažiau energijos, naudojami atsinaujinantys, ekologiški energijos ištekliai;

3.3. jis turi mažiau ar visiškai neturi pavojingų, toksinių ir aplinkos apsaugos požiūriu kenksmingų medžiagų;

3.4. jis tvirtas, ilgaamžis, funkcionalus, neteršia aplinkos ir nepavojingas sveikatai;

3.5. jis tinkamas naudoti daug kartų;

3.6. virtęs atlieka, jis tinkamas perdirbti ar antriniui naudojimui.

4. Žalieji pirkimai – darniosios plėtros – pagrindinės ilgalaikės visuomenės vystymosi ideologijos, suformuluotos pasauliniame aukščiausiojo lygio susitikime Rio de Žaneire 1992 metais, – vienas iš aspektų. Darniosios plėtros koncepcijos pagrindą sudaro trys lygiaverčiai komponentai – aplinkosauga, ekonominis ir socialinis vystymasis. Rio de Žaneire priimtoms darniosios plėtros įgyvendinimo veiksmų programos „Darbotvarkė 21“ deklaracijoje nurodyti pagrindiniai darniosios plėtros principai.

5. Darniąją plėtrą 1997 metais įtraukus į Amsterdamo sutartį, pripažinta, kad ji – esminis Europos Sąjungos tikslas, o 2000 metais Lisabonoje Europos Sąjungos Vadovų Taryba iškėlė Europos Sąjungai naują uždavinį: per dešimtmetį tapti konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių ekonomika pasaulyje, sugebančia užtikrinti darnią plėtrą, daugiau ir geresnių darbo vietų, didesnę socialinę sanglaudą. Sutarta dėl išsamios strategijos, pavadintos Lisabonos strategija, šiam tikslui siekti.

6. 2001 metais Geteborge Europos Sąjungos Vadovų Tarybai priėmus Europos Sąjungos darniosios plėtros strategiją, Lisabonos strategija papildyta trečiaja – aplinkos – sritimi. Nuspręsta siekti visoms pusėms palankių sprendimų visose srityse – ekonomikos, socialinėje ir aplinkosaugos, – o viešieji pirkimai, kuriuos atliekant atsižvelgiama į visas šias tris sritis, įvardyti kaip darnieji viešieji pirkimai. Žalieji pirkimai – darniųjų viešųjų pirkimų dalis – apsiriboja darniosios plėtros aplinkosaugos aspektu. Europos Komisija 2001 m. liepos 4 d. aiškinamajame dokumente nurodė Bendrijos teisės teikiamas galimybes įtraukti aplinkosaugos reikmes į viešųjų pirkimų procedūras.

7. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos narės 2002 m. sausio 23 d. susitarė dėl Europos Tarybos rekomendacijos, kaip gerinti viešųjų pirkimų aplinkosaugos veiksmingumą. 2004 m. kovo 31 d. priimtose dvi Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos – 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 6 skyrius, 7 tomas, p. 132) ir 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą

vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 6 skyrius, 7 tomas, p. 19) – nurodo galimybes įtraukti aplinkosaugos reikmes į technines specifikacijas, atrankos ir sutarčių sudarymo kriterijus bei sutarties vykdymo sąlygas.

8. Pasauliniu lygiu žalieji viešieji pirkimai pirmą kartą paminėti 2002 metais Johanesburge vykusio pasaulinio aukščiausiojo lygio susitikimo darniosios plėtros klausimais įgyvendinimo plane, raginančiame remti viešųjų pirkimų strategijas, skatinančias plėtrą ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų sklaidą.

9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. [89-4029](#)) patvirtinta Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, numatanti skatinti palankių aplinkai produktų naudojimą ir gamybą, kuo plačiau diegti aplinkosaugos technologijas.

10. Lietuvos Respublikos Seimas 2005 m. gruodžio 22 d. priėmė Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymą (Žin., 2006, Nr. [4-102](#)), kuris numato galimybes pirkimo dokumentuose nustatyti sutarties sąlygas, susijusias su socialinėmis ir aplinkosaugos reikmėmis.

II. APLINKOS ANALIZĖ

11. Europos Sąjungos valstybėse viešieji pirkimai vidutiniškai sudaro apie 16 procentų bendrojo vidaus produkto. Tokios apimties viešieji pirkimai teikia itin daug galimybių atlikti žaliuosius pirkimus ir drauge saugoti aplinką. Šiuo metu 7 Europos Sąjungos valstybės labiausiai pažengusios pagal viešiesiems pirkimams taikomus aplinkosaugos kriterijus – Austrijos Respublika, Danijos Karalystė, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Nyderlandų Karalystė, Vokietijos Federacinė Respublika, Suomijos Respublika ir Švedijos Karalystė. Šiose valstybėse 12 produktų grupių nustatyti aplinkosaugos kriterijai, pagal kuriuos atliekami žalieji pirkimai.

12. Lietuvoje 2005 metais viešųjų pirkimų atlikta už 8,6 mlrd. litų, 2006 metais – apie 10 mlrd. litų. Manoma, kad lėšų viešiesiems pirkimams artimiausiais metais bus išleidžiama vis daugiau (Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, šiuo metu viešųjų pirkimų vykdyta už 8–10 mlrd. litų).

13. Šiuo metu viešųjų žaliųjų pirkimų Lietuvoje nedaug (mažiau kaip 5 procentai visų viešųjų pirkimų).

14. Paprastai aplinkosaugos kriterijai suformuluojami neaiškiai dėl informacijos ir žinių stokos. Dažniausiai Lietuvoje nurodomi aplinkosaugos kriterijai – energijos efektyvumas ir aplinkosaugos standartų atitiktis, o taikomi jie dažniausiai kompiuterių ir buitinės įrangos pirkimams.

15. Atlikti žaliuosius pirkimus Lietuvoje trukdo informacijos, žinių apie aplinką ir aplinkosaugos kriterijus, išteklių stoka.

16. Lietuvoje nėra žaliųjų pirkimų stebėsenos sistemos, todėl apie esamą būklę sprendžiama iš apklausų ir fragmentinės pirkimo dokumentų analizės, kurios neišsamios, taigi gali būti netikslios.

17. Nemažai tarptautinių įvairias prekes gaminančių kompanijų jau turi savo žaliųjų pirkimų politiką ir nustato tiekėjams atitinkamus reikalavimus.

III. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS

18. Šios Programos tikslas – skatinti žaliuosius pirkimus ir pasiekti, kad per viešuosius pirkimus įsigytos prekės, paslaugos ar darbai būtų kuo palankesni aplinkai.

19. Šios Programos uždaviniai:

19.1. stiprinti perkančiųjų organizacijų gebėjimus atlikti žaliuosius pirkimus;

19.2. užtikrinti, kad žalieji pirkimai būtų atliekami pagal aplinkosaugos kriterijus, o taip įsigyti produktai – palankūs aplinkai;

19.3. rinkti ir kaupti informaciją apie aplinkai palankius produktus, informuoti perkančiąsias organizacijas apie juos ir aplinkosaugos kriterijus, pagal kuriuos turėtų būti atliekami žalieji pirkimai;

19.4. atlikti žaliųjų pirkimų stebėseną.

20. Šios Programos įgyvendinimo 2007–2011 metų priemonės pateiktos priede.

IV. SIEKIAMI REZULTATAI IR VERTINIMO KRITERIJAI

21. Įgyvendinus šią Programą:

21.1. aplinkosaugos kriterijus taikant vis daugiau perkamų produktų, nuosekliai daugės žaliųjų pirkimų;

21.2. atliekami žalieji pirkimai leis taupiai naudoti gamtos išteklius ir mažinti aplinkos taršą;

21.3. prekių gamintojai, paslaugų teikėjai ir darbus atliekantys rangovai daugiau dėmesio skirs aplinkai palankiems produktams, taip bus skatinama kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų;

21.4. padidės aplinkai palankesnių produktų pasiūla, tai netiesiogiai skatins aplinkai palankesnių prekių, paslaugų ir darbų paklausą privačiame sektoriuje.

22. Šios Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

22.1. kiek perkančiųjų organizacijų dalyvavo mokymuose žaliųjų viešųjų pirkimų klausimais;

22.2. kurią dalį visų viešųjų pirkimų (procentais) 2007–2011 metais sudarė žalieji pirkimai;

22.3. kiek padidėjo aplinkai palankių produktų pasiūla rinkoje 2007–2011 metais.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, STEBĖSENA IR ATSKAITOMYBĖS MECHANIZMAS

23. Ši Programa įgyvendinama pagal priede išvardytas priemones.

24. Metodinę pagalbą perkančiosioms organizacijoms teikia Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija ir Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Ši tarnyba kartu su Aplinkos ministerija taip pat organizuoja ir vykdo perkančiųjų organizacijų specialistų mokymus žaliųjų pirkimų klausimais.

25. Atliktų žaliųjų pirkimų ataskaitas perkančiosios organizacijos teikia Viešųjų pirkimų tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. [84-2000](#); 2006, Nr. [4-102](#)) nustatyta tvarka.

26. Žaliųjų pirkimų stebėseną atlieka Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pagal perkančiųjų organizacijų pateiktas ataskaitas. Stebėsenos suvestiniai duomenys kasmet pateikiami šią Programą koordinuojančiai institucijai.

Nacionalinės žaliųjų pirkimų
įgyvendinimo programos
priedas

**NACIONALINĖS ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS
ĮGYVENDINIMO 2007–2011 METŲ PRIEMONĖS**

Programos uždavinys	Įgyvendinimo priemonė	Atsakingas vykdytojas	Įvykdy mo termina s	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų				
				2007 metai s	2008 metai s	2009 metai s	2010 metai s	2011 metai s
1. Stiprinti perkančiųjų organizacijų gebėjimus atlikti žaliuosius pirkimus	1.1. Parengti, patvirtinti ir periodiškai tobulinti žaliųjų pirkimų mokymo programą	Aplinkos ministerija	2007–2011 metai	–	–	20	–	20
	1.2. Organizuoti perkančiosioms organizacijoms mokymus žaliųjų pirkimų klausimais	Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Aplinkos ministerija	2007–2011 metai	–	50	50	60	60
	1.3. Rengti ir platinti perkančiosioms organizacijoms rekomendacinius ir mokomuosius leidinius apie žaliuosius pirkimus	Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Aplinkos ministerija	2007–2011 metai	–	60	60	70	70
	1.4. Sukurti ir reguliariai atnaujinti žaliųjų pirkimų interneto svetainę	Aplinkos ministerija, Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007–2011 metai	–	10	15	15	20
2. Užtikrinti, kad žalieji pirkimai būtų atliekami pagal	2.1. Nustatyti sąrašą produktų, kurių viešiesiems pirkimams aplinkosaugos kriterijai taikytini nuo 2008 metų (toliau vadinama – 1-oji produktų grupė)	Aplinkos ministerija	2007 metai	–	–	–	–	–

aplinkosaugos kriterijus, o taip įsigyti produktai būtų palankūs aplinkai	2.2. Nustatyti aplinkosaugos kriterijus 1-ajai produktų grupei	Aplinkos ministerija	2007 metai	–	–	–	–	–
	2.3. Atsižvelgiant į 3.1 ir 3.2 punktuose nurodytų 2008 metais atliktų rinkos tyrimų ir studijos rezultatus, nustatyti sąrašą produktų, kurių (kartu su 1-ąja produktų grupe) viešiesiems pirkimams aplinkosaugos kriterijai taikytini nuo 2009 metų (toliau vadinama – 2-oji produktų grupė)	Aplinkos ministerija	2008 metai	–	–	–	–	–
	2.4. Nustatyti aplinkosaugos kriterijus 2-ajai produktų grupei	Aplinkos ministerija	2008 metai	–	–	–	–	–
	2.5. Atsižvelgiant į 3.1 ir 3.2 punktuose nurodytų 2008 metais atliktų rinkos tyrimų ir 2009 metais atliktos studijos rezultatus, nustatyti sąrašą produktų, kurių (kartu su 1-ąja ir 2-ąja produktų grupėmis) viešiesiems pirkimams aplinkosaugos kriterijai taikytini nuo 2010 metų (toliau vadinama – 3-ioji produktų grupė)	Aplinkos ministerija	2009 metai	–	–	–	–	–
	2.6. Nustatyti aplinkosaugos kriterijus 3-iajai produktų grupei	Aplinkos ministerija	2009 metai	–	–	–	–	–

	2.7. Atsižvelgiant į 3.1 ir 3.2 punktuose nurodytų 2010 metais atliktų rinkos tyrimų ir studijos rezultatus, nustatyti sąrašą produktų, kurių (kartu su 1-ąja, 2-ąja ir 3-iąja produktų grupėmis) viešiesiems pirkimams aplinkosaugos kriterijai taikytini nuo 2011 metų (toliau vadinama – 4-oji produktų grupė)	Aplinkos ministerija	2010 metai	–	–	–	–	–
	2.8. Nustatyti aplinkosaugos kriterijus 4-ajai produktų grupei	Aplinkos ministerija	2010 metai	–	–	–	–	–
3. Rinkti ir kaupti informaciją apie aplinkai palankius produktus, informuoti perkančiąsias organizacijas apie aplinkai palankius produktus ir aplinkosaugos kriterijus, pagal kuriuos turėtų būti atliekami žalieji pirkimai	3.1. Atlikti aplinkai palankių produktų rinkos tyrimus	Aplinkos ministerija	2008–2010 metai	–	50	–	60	–
	3.2. Parengti integralaus atliktų viešųjų pirkimų poveikio aplinkai vertinimo (atsižvelgiant į pirkimų dažnį, apimtį ir poveikio aplinkai dydį) studiją	Aplinkos ministerija	2008–2010 metai	–	50	55	60	–
	3.3. Teikti interneto žaliųjų pirkimų svetainėje informaciją apie aplinkai palankius produktus, aplinkosaugos kriterijus, kitą perkančiosioms organizacijoms, atliekančioms žaliuosius pirkimus, naudingą informaciją	Aplinkos ministerija, Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007–2011 metai	–	–	–	–	–

4. Atlikti žaliųjų pirkimų stebėseną	4.1. Pakeisti Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. sausio 19 d. įsakymą Nr. 1S-4 „Dėl viešųjų pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos ir viešųjų pirkimų ataskaitų formų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 9-344) – ataskaitų, išskyrus pirkimų taikant įprastą komercinę praktiką ataskaitas, formose nurodyti su žaliaisiais pirkimais susijusią informaciją	Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007 metai	–	–	–	–	–
	4.2. Pritaikyti Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinę sistemą rinkti žaliųjų pirkimų statistiką	Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007–2011 metai	–	10	10	15	15
	4.3. Kaupti statistikos duomenis apie atliktus žaliuosius pirkimus Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės viešųjų pirkimų stebėsenos informacinėje sistemoje	Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007–2011 metai	–	–	–	–	–